

Budapestre vonatkozó ujságcikk

Osztályozás

302.7

Szerző: *Balla Mihály*

Hely

Cím: *Szegénység országából*

Idő

"1926"

Forrás: *Ujság*

Személy

Bn

(Hely)

1926. 6. 6.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Helysz

302.7. 1926

SZEGÉNYSÉG ORSZÁGÁBÓL.

HOGYAN LETT MEG AZ ÁTMENETI FIUOTTHON? — AKIKET MINDENHOL ELUTASITANAK, OTT BEFOGADJÁK. — KIS HAJÓTÖRÖTTEK KÖZT.

Nincs kerek e világon ismeretlenebb ország Szegénység országánál. Ez ország határai bizonytalanok, ez az ország több fáradságot ró felfedezőre, mint a földnek még hozzáférhetetlen tájai. Nem utolsó dicsősége az emberiségnek, hogy mindig akadtak kutatói ennek a titokzatos országnak is, mely nem biztatja arany- és gyémántmezőkkel a merész utazót. Az ujkori nagy hódítások nemzete, az angol járt elől ezen a téren a legmegragadóbb példával. Dickens idejétől fogva Anglia fiai és leányai tették a leghihetetlenebb felfedezéseket a nyomor birodalmában.

Husz-huszonöt éve már, hogy a budapesti szegénység negyedeinek is vannak felfedezői s az *explorer* név, mellyel az angol a legnagyobb kutatókat szokta megtisztelni, méltán illeti meg azokat is, kik Budapest nyomortanyáin keresik és találják meg a veszni induló lelkeket.

Az *Ujság* nemrég, a fiatalok felügyelőhatóságának előadásorozatát ismertetve, megközelítő képet adott arról, hogy az államnak és a társadalomnak minő felkészültségei állnak folytonos

munkában, hogy felkutassák és megmentésük a züllésnek indult gyermekeket. Mert a lelkek romlását a gyermekkoránál kell megállítani. Vannak állami gyermekvédelmi intézeteink, vannak pártfogótisztviselőink és a munkát önként vállaló patronesszeink; van iskolánővérek szervezete, amely az erkölcsükben veszélyeztetett iskolás gyermekek védelmének él; vannak katolikus, protestáns és izraelita patronázsegységek, van szociális missziótársulat; van fiatalok felügyelőhatósága, van fogházmisszió, van javító nevelőintézet és van átmeneti és megfigyelő otthon. Ez a sok szervezet elkíséri a bűnbeeséssel fenyegetett vagy már bűnbeesett *fiatalkorut* attól a naptól fogva, mikor magára vonta egyiköknek vagy

másikuknak figyelmét, vagy mikor már bűnbeesett, mikor gyermekbírószág elé állították, elítélték, büntetésének elszenvedése után pedig az átmeneti fiuotthonba küldötték.

S itt elérkeztünk oda, ahol a szerencsétlen sorsu gyermek — sokszor megrendítő kálváriájának utján — a lélekmentésnek elhatározó állomásához ér:

mikor megnyílik előtte az átmeneti fiuotthon kapuja.

Dabis Rózsi szerkesztőségbeli kollegámmal, az *Ujság* rajzoló-munkatársával belépünk ezen a kapun mi is. Az egykori Valero-kaszárnyában vagyunk. Egy kedves, barátságos tisztelendő ur fogad bennünket: *Morvay László* katolikus lelkész, az otthon igazgatója. Egyházi föltes hatósága a szentszéki tanácsossággal tüntette ki. De papi rangjának szemmel látható jelein kívül van még egy külsőséggel ki nem fejezhető megkülönböztetése, melyet talán csak homlokának de-

rűje, szemének pillantása és a magyarázataiból kiérezhető lélek árul el valamennyire: a szinte apostoli jóság. A legmodernebb gyermekvédelmi intézmények egyikének élén áll, de egy szóra elhisszük neki, mikor azt mondja róla, hogy csak látszólag ujszerű az, mert igazában a régi Evangéliumból fakadó eszméket, irányzatokat való-

sítja meg. Töle halljuk, hogyan lett meg ez az átmeneti otthon. Néhány héttel azután, hogy megalakult és a teória terén máris igen szépen működött a Katolikus Patronage Egyesület, éppen tanácskozás közben megjelent az első konkrét eset, mikor a patronázsnak a gyakorlat terére kellett lépnie. A gyűjtőfogházból kiszabadult egy fiatalkoru. A gyermek éveken át majolikagyárban dolgozott s azt mondta, hogy újra ott akarna elhelyezkedni. Este hét óra van. Hova forduljanak a szerencsétlen gyermek érdekében, mit tegyenek vele, míg megérkezik Pécsről a távirat, hogy munkába állhat? A patronázs vezetői nem találtak választ a kérdésre s

a fiut, minthogy most szabadult, sehoh ideiglenesen tető alá nem juttathatták, végre is vissza kellett kísértetni a gyűjtőfogházba három napra,

míg megérkezett Pécsről a válasz, hogy utnak indulhat.

Ennek a fiunak az esete adta meg az eszmét az átmeneti otthon megteremtésére. A jó lelkek hamarosan előteremtették annyi pénzt, hogy Kőbányán a Sörgyár-utcában kibérelhettek egy házat, melyben tíz fiut helyezhettek el. Emberkerülte, lakatlan ház volt. Nem csoda, mert Spanga Pál, Majláth országbíró egyik gyilkosa volt az utolsó tulajdonosa. *Igy lett a kivégzett gyilkos házából az első átmeneti fiuotthon.* Azt hiszem, 1920-ban foglalta el ez az otthon mostani helyét, a volt Valero-kaszárnyának egy kisebb szárnyát. Remélték, hogy fokozatosan megkapják majd gyermekvédelmi céjaikra az egész kaszárnyát. Készerűen csalódtak reményükben, mert

a hadügy kormány nem hogy újabb helyiségeket nem engedett át, hanem ismételve kísérletet tett arra, hogy az átmeneti otthont végleg eltávolítsa a kaszárnyából.

Holott az otthont két évvel ezelőtt már állami intézménnyé tették.

Mily aggodás nyomja a jó pap lelkét, mikor arról panaszkodik, hogy azóta is folyton fejük fölött van a Damokles kardja! Pedig nem volna, ha megkaphatnák ezt az egész nagy, ki nem használt épületet! Elhelyezhetnének benne ötszáz fiut s kórháznak, egyének is volna hely benne. Holott most 190—200 fiunál többet sehogy sem vehetnek fel, azokat is úgy, hogy *két-három fiura jut egy ágy!*

— Mily különös! — mondja *Morvay* főtisztelendő ur. — A kereszénység első századaiban a püspökök jutalmat tűztek ki azoknak, akik összeszedték az elhagyott gyermekeket. Szent Vince Páris utcáit kutatta fel, hogy ily gyermekeket találjon. Don Bosco a városok külterkeit járta, hogy kimentse a züllés fertőjéből a kisdedeket.

Ma önként jönnek, százával kopogtatnak és sirva könyörögnek védelemért — s mi kénytelenek vagyunk elutasítani őket, vissza a bizonytalanba, oda, ahonnan jöttek, mert nincs hajlékunk számukra!

Különösen nem fogadhatjuk be azokat, akik nem züllöttek és akik legjobban reászorulnak: *a testi-leg, szellemileg fogyatékosokat, a nyomorékat, a*

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

Hely

Idő

Személy

Szerző:

Cím:

Forrás:

siketnemat, a gyengeelméjűt és a beteget.

Kik hát az átmeneti otthon lakói? Senki sem felmerülne megrázóbban erre a kérdésre, mint Morvay főtitelendő ur.

— Akit sehol sem fogadnak be, akit mindennél elutasítanak, mi befogadjuk. Ide hozzák az utcán csavargó, a razziákon elfogott, lebujszókban, a ligetek bokrai alatt, a Gellérthegy ödöiben talált apátlan-anyátlan gyermekeket és azokat, akiket el kellett távolítani környezetükből, vagy azért, mert ottléte romlást jelentett kis testvéreire, vagy mert élete a brutális szülő mellett veszedelemben forgott. Itt van helye annak, aki, mint mondani szokás, «nem tud beilleszkedni a társadalmi rendbe», akit eltávolítottak az elemi iskolából, vagy akit kizártak a középiskolából. Itt vannak a büntetett gyermekek,

akik loptak vagy zsebtolvajlásokat követtek el, akik a szülői otthont elhagyták vagy munkaadójuktól megszöktek, akik hosszú kalandokra idegen országokba indultak vagy akik koldultak.

A beutalás joga az igazságügyminisztériumot illeti meg. De minthogy nincs az egész országban más ilyen rendeltetésű intézet s mivel

a fővárosban sehol máshol még csak egy órára sem lehet gyermekeket elhelyezni,

az intézet kénytelen minden elhelyezésre szoruló gyermek előtt megnyitni kapuját.

Meglepő, de lélekemelő is, látni, mennyire

nincs semmi formaitáshoz kötve a felvétel. Eppen, ahogy Morvay főtitelendő urral beszélgetünk, megjelenik az irodában három ember

alak: egy jól öltözött kalapos asszonyság, egy férfi, meg egy tízévesnek látszó, elég lomposan öltöztetett kisfiú. A férfi a gyermek apja, az asszonyság, mint mondja, a kisfiú leendő mostohaanyja. Az apa szónokolva adja elő kérését. Borzasztó ez a fiú — mondja —, nem lehet bírni vele. Lop, hazudik, iskolát kerül. Az anyja, kinek nevét viseli, külön él, züllik, nem türi maga mellett a fiát; megtörtént, hogy három helyen belyukasztotta a fejét, mikor kért tőle valamit. Fogadja be a tisztelendő ur ezt a fiút.

A tisztelendő ur egy pillanat alatt átlátja a helyzetet. Egyszerű mozdulattal jelenti ki:

— Jól van, felveszem.

S az apa néhány köszönő szót mondva, elment.

A gyermek minden meghatottság nélkül nézi távozását. Meglátszik a kissé nyugtalan, mégis nyílt arcán és bátor, de szelid pillantású szemén, hogy jól érzi magát a higgadt, jóságos tisztelendő ur, a leendő igazgatója és atyja közelében. Öszintén felel minden kérdésre s válaszaiból oly gyermek képe domborodik ki, aki inkább mártírja, mint veszedelme környezetének. Eddig két anyja volt, de egy sem volt hozzá igaz anyja. Szegény gyermek! Most lesznek, akik gondját viselik, akik tanáccsal, intelemmel s ha kell, szigorral igazítják utba és jóra való embert faragnak belőle. Vagy talán csak engedik érvényre jutni és megerősödni benne a jó tulajdonságokat, melyekből kettő máris szembetűnik: a nyílt tekintet és az igazmondás.

A kis vadóc eltűnt a szemünk elől. Most helyezkedik el az új életben.

Kimegyünk az udvarra. Hát cserkészfukat látunk szép glédában. No, ezek hogy kerültek ide? Morvay főtitelendő ur mosolyogva mondja:

— Ezek a mi fiaink.

— Ejnye, cserkészeik is vannak?

— Vannak bizony, még leventéink is.

Az átmeneti otthon cserkészei és leventéi rend és fegyelem dolgában bizony példaadók lettek ott, ahova állították őket. Kezdetben félték tőlük: azt hitték, amolyan javítóintézetbeli fiúk, akik megfertőzhetik bajtársaik erkölcsét. Most már tudják, hogy az átmeneti otthon nem javítóintézet. A növendékek ott szabadon járnak-kelnek, egy részük önként jön, önként megy el, amikor akar, van közöttük elég, aki külső iskolát, technológiát látogat, sőt van közöttük egyetemi hallgató is. Ha elbucsznak az otthontól, mely igyekszik állásba helyezni őket, az intézettel nem szakítják

meg az összeköttetést. Sokan visszajárnak vasárnaponként mintegy lelki klinikájukra. Tudják, hogy ha bajba jutnak, továbbra is segítik ott őket s bármikor visszatérhetnek az intézetbe, hol úgy fogadják őket, mint a jó szülő szokta a jó gyermekét.

Menjünk tovább, fel, az első emeletre. Belépünk egy nagy szobába: az iskola. Ott áll a tanító a padok előtt és oktatja a gyermekeket. Az embernek úgy rémlik, mintha az első padban ülők egynehányának arcán degeneráltság jelét fedezné fel. Csalódás is lehet benne, mert ezek is odaadó figyelemmel hallgatnak tanítónőjükre, ki nemcsak oktatja, hanem az intézet szerves munkájába kapcsolódva, figyeli is növendékeit.

De ni, hiszen itt van a mi kis jövevényünk is! Ott ül egy padban és figyel. Hát igen, ha átmenetileg is, mindjárt iskolára fogják itt a

gyermeket. Mert fontos, hogy ne mulasszon semmit. Az iskolát nyilvánossági joggal ruházták fel, ha az év végéig ott marad, le is vizsgálhatik.

A volt kaszárnya szomszédos termeiben műhelyek vannak. Szabóműhely, cipészműhely, kocsárfontóműhely, kitűnő mesterek vezetésével. Jól dolgoznak bennük, ruhát, cipőt szállítanak külső megrendelőknek is. Hogy az otthonban uralkodó szellem mennyire megjavítja és megbizhatókká teszi az egykor szerencsétlen gyermekeket, kitűnik abból, amit igazgatójuk mond: a műhelyből ők viszik haza a ruhát, cipőt és

nincs eset, hogy hűségesen meg ne hoznák a pénzt.

Kilépünk az emeleti folyosóra s látjuk, hogy urihölgyek jönnek egymásután az udvarra s tartanak egyenesen az irodák felé. Nemsokára találkozzunk is velük az iskolateremben, meg az udvaron, hol a fiúk már körbe egymáshoz álltanak négy-négy hosszú padot. Azon helyezkednek el boldogan, várakozásteljesen a gyermekek s minden körbe beül közéjük s mesél nekik egy-egy hölgy.

Ügyvédek, orvosok feleségei, kitűnő és nemesen gondolkodó családok leányai önként, a maguk kezdeséből vállalták a mesemondó szerepét.

Női nemes szívük boldoggá akarja tenni ezeket a gyermekeknek egy-egy óráját. De hogyan is csüggnének azok az ajkaikon, mikor kedvesen néznek a gyermekszemek közé és megered ajkaikon a szó.

— Pedagógusok ők is, de nem oklevél, hanem szív szerint — mondja róluk meghatottan az igazgató.

Hetenként négyszer van ily mesedélutánja a gyermekeknek. Hogyan várják! Az intézeti neveléshez tartozik, hogy a mesét a fiúk ott helyben meg is illusztrálják azon a félív papiroson, melyet a kezükbe kapnak; némelyek plasztikus képeket is vetnek róluk agyagból, melynek kezelésére egy iparművész tanítja meg őket. Önzetlenül, szeretetből.

Az egyik szoba nyitott ajtaján át szorgos munka mozdulatait látjuk. Hosszu létrán áll benn két fiú s a szoba falát meszeli. A hasznos munkának becsülete van ebben az otthonban.

De mit hallunk? Vidám zeneszó csendül meg az udvaron. Az átmeneti otthon fuvószekara állította fel hangjegyványait s karmesterének vezetésével rezzentit egy patogó nótára. A gyerekek pompásan bíznak hangszereikkel. Nagyon kapós az a kis muzsikabanda. Van is keresete szépen.

De azért nem arra veti a súlyt. Vasárnaponként a pestvidéki törvénytörvényes fogházának udvarán játszik a foglyoknak ingyen.

Gazdag nevelőintézetben sem lehetnek vidámabbak a növendékek, mint most ezek az egykori kaszárnya udvarán. Fúják a fiúk a trombitájukat, a fuvolájukat, perog a dob, csattog a réztányér. A zenészekhez egészen közel ott áll egy kis fiú. Ugy van ott, oly bizalommal, mintha testvérei közt állana. A mi kis vadócunk.

— Nini, az új növendék! Már az intézeti barna ruha van rajta. Jól illik neki!

Az igazgató meghatottan s némi diadalmaszággal mondja:

— Most már a mienk!

Balla Mihály.

